

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

TEKSTİL TEKNOLOJİSİ

**TEMEL BASKI
542TGD391**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1	2
1. DESEN HAZIRLAMA	2
1.1. Desen.....	2
1.2. Desen Kullanım Alanları	2
1.3. Desen Hazırlamada Süsleme Unsurları.....	3
1.4. Deseni Kâğıda Çizme.....	3
1.5. Renklendirme	4
UYGULAMA FAALİYETİ	6
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	8
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2	9
2. HAZIR ŞABLONLA PARÇA BASKI YAPMA.....	9
2.1. Pigment Baskı Patı Hazırlama	9
2.2. Baskının Yapılışı.....	9
2.3. Varyant ve Hazırlanışı	15
2.4. Baskının Fiksajı	15
2.5. Baskının Yıkanması	16
UYGULAMA FAALİYETİ	17
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	20
ÖĞRENME FAALİYETİ- 3	21
3. BAĞLAMA BATİK.....	21
3.1. Batık Baskı.....	21
3.2. Batık Baskı Çeşitleri	21
3.3. Batık Baskının Yapılışı	21
UYGULAMA FAALİYETİ	24
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	27
MODÜL DEĞERLENDİRME	28
KAYNAKÇA	30

AÇIKLAMALAR

KOD	542TGD391
ALAN	Tekstil Teknolojisi
DAL/MESLEK	Alan Ortak
MODÜLÜN ADI	Temel Baskı
MODÜLÜN TANIMI	Desen hazırlama, hazır şablon ile parça baskı yapma ve bağlama batik yapma ile ilgili temel bilgilerin verildiği bir öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Baskı yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında tekniğine uygun olarak baskı yapabileceksiniz. Amaçlar 1. Tekniğine uygun olarak desen hazırlayabileceksiniz. 2. Tekniğine uygun olarak hazır şablonla parça baskı yapabileceksiniz. 3. Tekniğine uygun olarak bağlama batik yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Aydınlik ortam Donanim: Desen katalogları, ışıklı masa, eskiz kâğıdı, makas, maket bıçağı, kurşun kalem, cetvel, silgi, resim kâğıdı (bristol veya canson), guaj boya, palet, su kabı, şablon, baskı patı, pigment boyar madde, karıştırıcı, rakle, bağlama materyalleri, boyama kazanı, ısıtıcı, beher, baget, tuz
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Teknolojinin her geçen gün hızla ilerlediği günümüzde tüketicinin istek ve ihtiyaçlarını karşılamak, üretilen kumaşların albenisini artırmak büyük önem taşımaktadır. Kumaşları boyama yoluyla renklendirmek, bu amaç için yeterli olmamaktadır. Bu nedenle kumaşların üzerine farklı desen ve motiflerle baskı uygulamak da gerekir. Baskı uygulamalarını yaparken tercihlerimiz müşteri beğenisi ve kullanım alanları yönünde olmalıdır.

Bu modül ile edineceğiniz bilgi ve becerilerle tekniğine uygun olarak desen hazırlayabilecek, hazır şablonla parça baskı ve bağlama batık yapabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 1

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında tekniğine uygun olarak desen hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bulduğunuz ilde desen dairesi bulunan işletmelere veya desen hazırlayan firmalara giderek tekstilde farklı kullanım alanları için tasarlanan desen hazırlama aşamalarını inceleyiniz.
- Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. DESEN HAZIRLAMA

1.1. Desen

Desen; bilinen, görülen, tasarlanan ve hayal edilen bir konuyu, bir kavramı, bir imgeyi, duygu ve düşünceyi, bilinçli ve kararlı bir şekilde çizgiyle anlatmaktır. Bir başka deyimle desen, çizgi ile anlatmaktır. Tasarlanan konu, çizim araçlarından faydalanılarak bir yüzeye aktarıldığında desen çizilmiş olur.

Desen çiziminde tabiatta var olan, bilinen cisimler veya hayal edilen figürler kullanılabilir.

1.2. Desen Kullanım Alanları

Desenin kendisi kadar kullanılacağı yer de önemlidir. Bunun için;

- Desen oluşturulurken kullanılacağı yer dikkate alınmalıdır. Örneğin; mutfak için hazırlanacak ev tekstil ürünlerinde mutfağı hatırlatan meyve, sebze, mutfak gereçleri gibi figürler kullanılabilir. Genç odası için hazırlanacak ev tekstilinde çizgi film kahramanları, yarış otomobili, futbol ile ilgili şekiller, geometrik şekiller gibi sempatik figürler kullanılabilir. Kravat ve gömlek gibi giyim tekstil ürünlerinde ise soyut ve geometrik desenler kullanılabilir.
- Desene bakılarak kullanılacağı yer belirlenebilir. Bazen yukarıda belirtilen kullanım yerleri düşünülerek desen tasarlanır. Bazen de bir desen çizildikten sonra nerede kullanılabileceği tasarlanır. Bu aşamada hayal edilen desen oluşturulur, sonra kullanım yeri belirlenir.

1.3. Desen Hazırlamada Süsleme Unsurları

Desen hazırlanırken aşağıdaki unsurlardan faydalanılabilir.

- Tabiatta var olan canlı ve cansız varlıklar
- Geometrik şekiller
- Türk motifleri
- Soyut çizimler

Yukarıda belirtilen unsurlardan biri ya da birkaçı kullanılarak tasarlanan desen çizilebilir.

1.4. Deseni Kâğıda Çizme

Tasarlanan desenin çiziminde resim kâğıdı kullanılır. Eskiz kâğıdına çizilen desen, daha sonra resim kâğıdına aktarılır. Çizimlerde yumuşak uçlu kurşun kalem tercih edilmelidir. Kurşun kalemler yumuşaklık derecelerine göre şöyle isimlendirilir: 2H çok sert, H sert, HB orta yumuşak, B yumuşak, 2B çok yumuşaktır. Çizimlerde HB veya B kalemleri tercih edilmelidir.

Desen, bilgisayar ortamında da hazırlanabilir. Günümüz teknolojisinde buna uygun birçok bilgisayar programı mevcuttur (Free Hand, Photo Shop, Coreldraw, Ram Sete gibi).

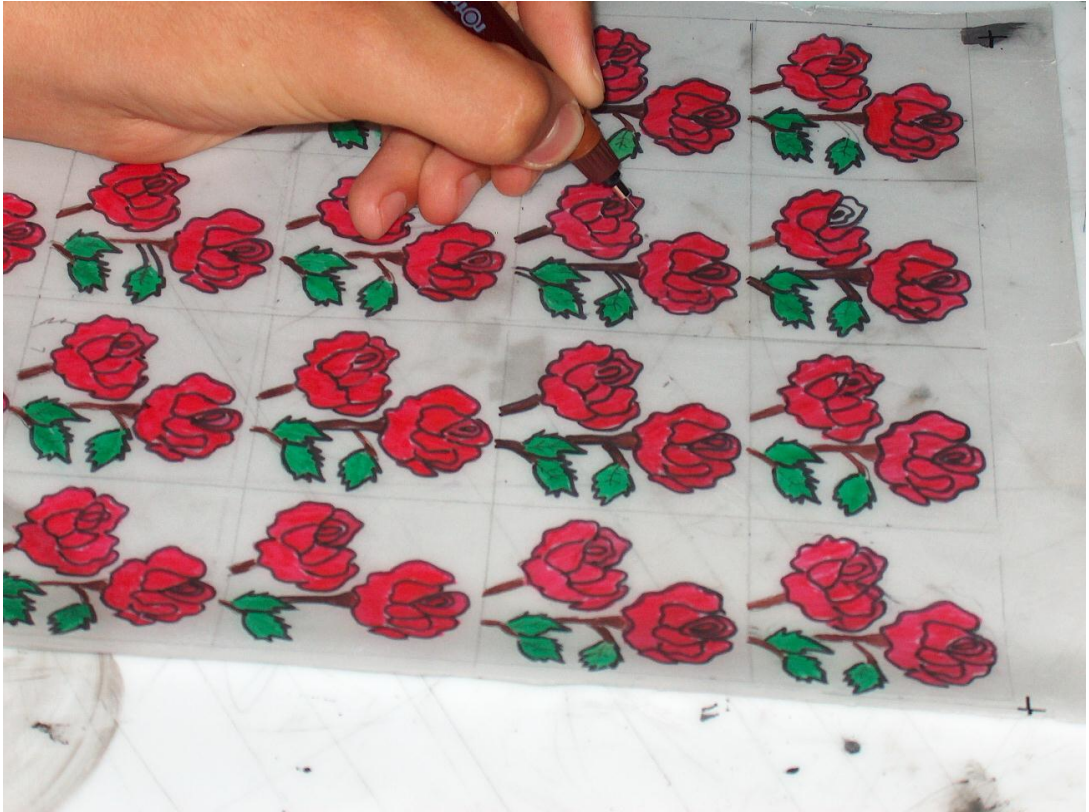
Resim 1.1: Bilgisayarda desen çizimi

1.5. Renklendirme

Desenin renklendirilmesinde ana renkler ve ara renkler kullanılır. Renklendirmede Őu uygulamalar yapılabilir:

- Tonlama: Aynı rengin farklı tonlarını kullanarak desen renklendirilebilir. Örneğin; bordo, kırmızı, pembe, uçuk pembe
- Sıcak renkler: Sıcak renklerden oluşan bir renklendirme yapılabilir. Bunlar; sarı, turuncu, kırmızıdır.
- Soğuk renkler: Soğuk renklerden oluşan bir renklendirme yapılabilir. Bunlar; mavi, yeşil, mordur.
- Zıt renkler: Sıcak ve soğuk renkler aynı desende kullanılarak renklendirme yapılabilir.

Resim kâğıdında yapılacak renklendirmelerde guaj boya, sulu boya, pastel boya kullanılabilir.

Resim1.2: Desenin renklendirilmesi

Resim 1.3: Desenin renklendirilmesi

UYGULAMA FAALİYETİ

Desen hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Desen hazırlama için gerekli olan malzemeleri temin ediniz (Farklı yumuşaklıkta kurşun kalem, resim kâğıdı, silgi, cetvel, makas, guaj boya, ışıklı masa, değişik numaralarda fırça, bristol, canson beyaz veya renkli resim kâğıdı).	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yumuşak silgi kullanınız. ➤ Çalışmanızı resim kâğıdının mat yüzeylerine yapınız. ➤ Boyamada kullanılan fırçaların iyi kalite olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çizilecek deseni kullanım yerine göre belirleyiniz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kullanım yerini dikkate alarak süsleme unsuru seçiniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tasarlamak istediğiniz desen için bir ya da birden fazla süsleme unsuru kullanabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Süsleme unsurlarıyla deseni oluşturunuz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çizdiğiniz deseni resim kâğıdına kopya ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çizim yaparken yumuşak uçlu kalem tercih ediniz. ➤ Desenin özelliğini bozmadan dikkatli ve düzenli çalışınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Desen özelliğine uygun renklendirme tekniğini belirleyiniz.	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tekniğine uygun renklendirme yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Renklerin desene anlam kazandırdığını unutmayınız. ➤ Renklendirme esnasında araç gereçleri yerinde ve tekniğine uygun kullanınız. ➤ Malzemelerinizi ekonomik kullanınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Uygulama için gerekli olan araç gereç ve çalışma ortamını hazırladınız mı?		
2. Belirlediğiniz desen, kullanım yerine uygun mu?		
3. Süsleme unsurlarını estetik özelliklere dikkat ederek kullandınız mı?		
4. Deseni tekniğine uygun ve doğru bir şekilde oluşturduunuz mu?		
5. Kopyalama işlemini doğru ve temiz yaptınız mı?		
6. Renklendirme tekniğiniz desene uygun mu?		
7. Renklendirmeyi tekniğine uygun ve doğru yaptınız mı?		
8. Oluşturduğunuz desen, estetik görünüyor mu?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1. ....; bilinen, görülen, tasarlanan ve hayal edilen bir konuyu, bir kavramı, bir imgeyi, duygu ve düşünceyi, bilinçli ve kararlı bir şekilde çizgiyle anlatmaktır. Bir başka deyimle ....., çizgi ile anlatmaktır.
2. Çizimlerde .....uçlu kurşun kalem tercih edilmelidir.
3. Aynı rengin farklı tonlarını kullanarak deseni renklendirmeye .....denir.
4. Sıcak renkler sarı, ...ve kırmızıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında tekniğine uygun olarak hazır şablonla parça baskı yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bir baskı işletmesine giderek ana pat ve baskı patının hazırlanması ve baskının yapılış şeklini inceleyiniz.
- Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarımızla paylaşınız.

2. HAZIR ŞABLONLA PARÇA BASKI YAPMA

2.1. Pigment Baskı Patı Hazırlama

Baskı patı; baskıda kullanılan boyar maddelerin desene uygun bir şekilde kumaşa aktarılmasını sağlayan kıvamlı çözeltilerdir. Baskı patında boyar maddenin çözünmesini, kumaşa bağlanmasını ve fikse olmasını sağlayan kimyasal maddeler de mevcuttur. Pigment baskı patı hazırlarken aşağıdaki reçete ile çalışılır.

Baskı patına konulacak kimyasallar reçetede sıraya göre yüksek devirli bir mikserle karıştırılarak ilave edilir.

Su	786 g/kg
Binder	180g/kg
Kıvamlılaştırıcı	15g/kg
Emülgatör	15g/kg
Amonyak	4g/kg

Hazırlanan pigment baskı patına istenen renklere pigment boyar madde ilave edilerek hazırlık tamamlanmış olur.

2.2. Baskının Yapılışı

Baskı yapılacak kumaş, önceden yapıştırıcı sürülmüş baskı masasına, atkı ve çözgü yönlerine dikkat edilerek yapıştırılır. Ölçü alma işlemi; baskı kalıbının masaya konduğunda desenin nereye basılacağı belirlenmesi işlemidir. Kumaşın basılmak istenen yerinde kalıbın konacağı yer, önceden baskı masası kenarlarında bulunan kılavuzlarla ölçü alınarak belirlenmelidir. Birden çok rengi olan desenlerde her renk için ayrı bir baskı kalıbı hazırlamak gerekir.

Baskı patı, rakle adı verilen sıyrıcı alet ile sıyrılarak desenin bulunduğu açık kısımlardan kumaşa aktarılır. Rakle, genellikle kauçuk uçlu bir alettir. Ucu, farklı şekillerde olabilir. Desenin özelliklerine göre seçim yapılır. Yuvarlak uçlu olanlar büyük desenlerde, sivri uçlu olanlarsa küçük ve ince kontürlü desenler için seçilebilir.

Baskıya başlamadan önce tüm kalıplar baskı işlemi için rötuşlanır. Çerçeve kenarlarındaki boşluklar kapatılır ve numaralandırılır. Kontürlü desenlerde kontürün en son basılacağı düşünülerek numaralandırılması gerekir.

Fon; bütün desenin olduğu bölgeye renklerin daha net, baskının daha örtücü olması için beyaz örtücü pat ile yapılan baskıdır.

Aşağıda renkli bir baskı uygulamasının renk sırasına göre basılma işlemi görülmektedir.

Resim 2.1: Fonun basılması

Resim 2.2: Açık pembe rengin basılması

Resim 2.3: Açık gri rengin basılması

Resim 2.4: Koyu gri rengin basılması

Resim 2.5: Mavi rengin basılması

Resim 2.6: Tütün renginin basılması

Resim 2.7: Orta pembe rengin basılması

Resim 2.8: Yeşil rengin basılması

Resim 2.9: Kahverenginin basılması

Resim 2.10: Simin basılması

2.3. Varyant ve Hazırlanışı

Baskıya hazırlanmış şablonlarla planlanan renkler değiştirilerek farklı renk kombinasyonlarıyla baskı yapılmasına **varyant hazırlama** denir.

Yukarıdaki resimlerde kullanılan renkler değiştirilirse aynı desenin farklı renklerde görünüşü yani varyantı hazırlanmış olur.

2.4. Baskının Fiksajı

Yapılan baskıların kalıcı olmasını, yıkamayla rengin akmasını önlemek için baskı sonrasında, fikse edilmesi şarttır.

Baskıların fiksajı 3 değişik şekilde yapılmaktadır:

- Buhar fiksajı
- Kuru ısı fiksajı
- Yaş fiksaj

Baskıların fiksaj yöntemi, baskı yapılan mamulün cinsine ve kullanılan boyarmaddeye göre seçilir. Fiksaj işlemi, fikse makinelerinde gerçekleştirilir.

Resim 2.11: Fikse makinesi

2.5. Baskının Yıkanması

Basılan ve fikse edilen mamullerin üzerinde bulunan kimyasal maddeleri uzaklaştırmak, dış etkenlere karşı (yıkama, sürtme, ışık vb.) dayanıklılığını artırmak ve renk tonlarının son hâlini görebilmek için yıkama işlemine tabi tutulması gerekir. Yıkama işlemi, genellikle sabunlama ve durulama şeklinde yapılır.

Sadece pigment boyar maddelerle yapılan baskı sonrası yıkama işlemine ihtiyaç duyulmaz. Diğer tüm boyar maddelerle yapılan baskılardan sonra yıkama yapılması gerekir. Yıkama işlemi, yıkama makinelerinde kumaş açık en formundayken yapılmalıdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Hazır şablonla baskı yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pigment baskı patı hazırlamak için gerekli olan malzemeleri temin ediniz (reçetede belirtilen kimyasal maddeler, mikser, hassas terazi, mezür, beher, spatül).	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kimyasal maddeleri reçetede belirtilen sırada ilave etmeye özen gösteriniz. ➤ Karıştırma esnasında mikserin hızını iyi ayarlayınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pigment baskı için ana pata boyar maddeyi karıştırınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Baskı renk tonuna dikkat ederek boyar madde miktarını ayarlayınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Baskısı yapılacak parçayı baskı masasına yapıştırınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Baskının yapılacağı parçayı atkı ve çözgü yönlerine dikkat ederek düzgün ve gergin bir şekilde yapıştırınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hazırlanmış şablon üzerinde gerekli kontrolleri yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Şablonda kenar yırtığı, açığı; desenin bulunduğu kısımlarda da açıklık varsa rötuş yapınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hazır şablonu baskı yapılacak parçanın üzerine yerleştiriniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Baskının yapılacağı kısmı ölçerek şablonu yerleştiriniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Baskı garajına hazırladığınız baskı patından dökünüz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Baskı patını yeterli miktarda pat garajına dökünüz.

<p>➤ Baskı patını şablon üzerinde iken rakle ile dikkatlice sıyırınız.</p> 	<p>➤ Desene uygun rakle seçiniz. ➤ Rakleyi uygun basınç ve açıyla şablon üzerinden çekiniz.</p>
<p>➤ Rakle ile baskı patını sıyırma işlemini birkaç kez tekrar ediniz.</p>	<p>➤ Desen motiflerinin incelik ve kalınlığına göre rakle çekme sayısını belirleyiniz.</p>
<p>➤ Şablonu basılmış kumaşın üzerinden kaldırınız.</p>	<p>➤ Şablonun bir ucundan tutmak suretiyle yukarıya kaldırınız.</p>
<p>➤ Baskı işlemi sonrası, şablonu yıkayınız.</p>	<p>➤ Şablonu yıpratmadan bütün gözeneklerinin açılmasına dikkat ederek yıkayınız.</p>
<p>➤ Deseni oluşturan diğer şablonlarla da baskıyı yaparak deseni tamamlayınız.</p>	<p>➤ Renklerin basılmasında şablon numarasına dikkat ediniz. ➤ Her rengin basılmasından sonra kurutma işlemi yapınız.</p>
<p>➤ Kumaşı baskı masasından çıkarıp fikse makinesine yerleştirerek fiske ediniz.</p>	<p>➤ Kumaşın düz yüzüne dikkat ederek fiske makinesine yerleştiriniz. ➤ Uygun fiksaj yöntemini seçiniz.</p>
<p>➤ Basılmış mamulü yıkayınız.</p>	<p>➤ Açık en formunda yıkamaya dikkat ediniz.</p>

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Pigment baskı patı hazırlamak için gerekli olan malzemeleri temin ettiniz mi?		
2. Pigment baskı patını hazırlarken kimyasal maddeleri reçetede belirtilen sırada ilave edip karıştırdınız mı?		
3. Pigment baskı patına boyar maddeyi ilave edip karıştırdınız mı?		
4. Baskı yapılacak parçayı, baskı masasına atkı ve çözgü yönlerine dikkat ederek yapıştırdınız mı?		
5. Baskıda kullanılacak tüm şablonlarla ilgili gerekli kontrolleri yaptınız mı?		
6. Baskıya hazırlanmış şablonu, baskı yapılacak parçanın üzerine düzgün bir şekilde yerleştirdiniz mi?		
7. Baskı patı garajına, yeterli miktarda baskı patı döktünüz mü?		
8. Desene uygun rakleyi seçtiniz mi?		
9. Rakle ile baskı patını sıyırdınız mı?		
10. Baskıya hazırlanmış olan diğer şablonlarla da baskı yaparak deseni tamamladınız mı?		
11. Baskısı yapılmış kumaşın fiksajını yaptınız mı?		
12. Baskı uygulanması yapılmış mamulü yıkadınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1. ....; baskıda kullanılan boyar maddelerin desene uygun bir şekilde kumaşa aktarılmasını sağlayan kıvamlı çözeltilerdir.
2. Baskı yapılacak kumaş daha önceden, ...sürülmüş baskı masasına, atkı ve çözgü yönlerine dikkat edilerek yapıştırılır.
3. Baskı patı, ...adını verdiğimiz sıyrıcı alet ile sıyrılarak desenin bulunduğu açık kısımlardan kumaşa aktarılır.
4. ....uçlu rakleler büyük desenler için seçilebilir.
5. Kontürlü desenlerde kontürün .....basılacağı düşünülerek numaralandırılması gerekir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Uygun ortam sağlandığında tekniğine uygun olarak bağlama batik yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Batikte bağlama işleminde kullanılan materyaller, bu materyallerin elde edilecek etkiler üzerindeki etkileri, bağlama çeşitleri ve bağlama batikte kullanılabilir boyarmadde türleri hakkında araştırma yapınız.
- Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. BAĞLAMA BATİK

3.1. Batik Baskı

Mamulün beyaz kalması istenen kısımlarının bağlanarak boyar madde banyosuna atılması, sonrasında bağlanan yerlerin açılarak değişik efektli desen elde edilmesi şeklinde yapılan özel baskıya **batik baskı** denir.

3.2. Batik Baskı Çeşitleri

Batik baskı 3 değişik yöntemle yapılır:

- Bağlama batik
- Tuzlu batik
- Mumlu batik

3.3. Batik Baskının Yapılışı

Bağlama batik yapılacak mamul, boyanmadan beyaz kalması istenen yerlerinden çeşitli maddelerle (mandal, madeni para, bilye vs.) sıkıca bağlanır. Bağlamak için kullanılacak ipliği seçerken mamul ile aynı cins elyaftan olmamasına dikkat edilmelidir.

Örnek batik baskı uygulaması:
Kumaş cinsi: % 100 pamuklu kumaş
Bağlama: Sentetik iplikler

Uygulama reçetesi:
Flotte oranı: 1/30
% 1- 5 direkt boyar madde
20 g/l sodyum sülfat

2- 5 g/l soda

Bağlanmış mamul, boyama flottesine atılarak gerekli ısı ve sürede boyanır. Yardımcı kimyasallar ve boyar madde ilave edilen banyoda 40°C'de 15 dakika çalışır, 20 dakikada 90°C'ye çıkarılır. 90°C'de rengin koyuluğuna göre 60-120 dakika çalışılır, banyo soğutularak işlem bitirilir. Kumaş, daha sonra 60°C'lik suyla durulanır. Soğuk durulama yapılır, 0,5 g/l sabunla 20 dakika 60°C'de yıkama yapılır. Yıkamadan sonra tekrar ılık ve soğuk durulama yapılır. Kurutulur ve ütülenir. Kumaş, kullanıma hazır hâle gelmiş olur.

Boyama işlemi tamamlanan mamul farklı renklerle de boyanacaksa değişik yerlerinden tekrar bağlanır ve diğer renk için hazırlanmış boyama flottesine atılır. Tek renkte batık yapılacaksa boyama işlemi biten mamulün bağlı yerleri açılır. Kumaşın bağlı ve sıkışık kalan yerleri boyama çözeltisini çekmediğinden veya az çektiğinden kumaş açıldığında bazı yerler açık renkte ve beyaz görünür. Kumaşın bağlanmamış kısımlarıysa çözeltinin tam rengini almış olur. Batık baskıda amaç, bu boyama farklılıklarını deseni oluşturacak şekilde meydana getirebilmektir.

Resim 3.1: Boyama işlemi (1)

Resim 3.2: Boyama işlemi (2)

Resim 3.3: Batik çalışma örnekleri

UYGULAMA FAALİYETİ

Bağlama batik çalışmasını yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<p>➤ Bağlama batik için gerekli malzemeleri temin ediniz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pamuklu materyal (kumaş, bitmiş giysi parçası vb.) • Reçetede belirtilen kimyasal maddeler • Bağlama materyalleri (mandal, düğme, taş, para, değişik materyaller vb.) • Bağlamada kullanılacak iplik • Karıştırma çubuğu • Beher • Baget • Isıtıcı • Kazan • Makas	<p>➤ Bağlama için kullanılacak ipliğin sentetik esaslı olmasına dikkat ediniz.</p> <p>➤ Bağlamada kullanılacak materyallerin keskin kenarlı olmamasına dikkat ediniz.</p>
<p>➤ Batik işlemi yapılacak materyali (kumaşı veya giysi parçasını) bağlayınız.</p> 	<p>➤ Kumaşın beyaz kalmasını istediğiniz kısımlarını sıkıca bağlayınız.</p> <p>➤ Büzerek veya katlamak suretiyle bağlama yaparsanız dalgalı bir görüntü elde edebilirsiniz.</p>

	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Boyama flottesini reçetede belirtilen şekilde hazırlayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kimyasal maddeleri reçetede belirtilen miktarlarda koymanız yeterli olacaktır.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bağlamak suretiyle hazırladığınız kumaşı suyla ıslatıp sıkınız. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bağladığınız kumaşı boyama flottesine daldırarak boyama işlemini gerçekleştiriniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Boyama diyagramında belirtilen sıcaklık ve sürede boyama işlemini uygulayınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Batik yapılmış materyalin ipliklerini, çözmeden durulayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaşın üzerinden boya akmayıncaya kadar durulayınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ İki renkli batik yapacaksanız kumaşın farklı yerlerinden bağlamak suretiyle boyama işlemini tekrar ediniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İkinci renk için bağlayacağınız kısımları planlayınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ İşlem sonunda kumaşın bağlanmış yerlerini sökünüz ve kullanılan materyalleri çıkarınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bağlanmış kısımları sökerken kumaşın zarar görmemesine dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Batik uygulaması yapılmış kumaşı durulayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaş üzerinden boya akmayıncaya kadar durulayınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Bağlama batık için gerekli malzemeleri temin ettiniz mi?		
2. Kumaşı deseni planlayarak sıkıca bağladınız mı?		
3. Boyama flottesini şartlara uygun olarak hazırladınız mı?		
4. Kumaşı bağladıktan sonra ıslattınız mı?		
5. Bağladığınız kumaşı flotteye daldırarak boyama grafiğine göre boyadınız mı?		
6. Boyama sonrası kumaşı duruladınız mı?		
7. İki renkli batık yapacaksanız kumaşın farklı kısımlarından bağlayarak işlemleri tekrar ettiniz mi?		
8. İkinci rengin boyanmasından sonra da kumaşı duruladınız mı?		
9. Kumaşı bağlamak için kullandığınız iplikleri ve materyalleri söktünüz mü?		
10. Kumaşı duruladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme” ye geçiniz.

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1. Mamulün beyaz kalması istenen kısımlarının bağlanarak boyar madde banyosuna atılması, sonrasında bağlanan yerlerin açılarak değişik efektli desen elde edilmesi şeklinde yapılan özel baskıya .....denir.
2. Bağlamak için kullanılacak ipliği seçerken mamul ile ..... cins elyaftan olmamasına dikkat edilmelidir.
3. Bağlama batik yapılacak mamul, boyanmadan ..... kalması istenen yerlerinden çeşitli maddelerle (mandal, madeni para, bilye vs.) sıkıca bağlanır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1. Tasarlanan desenin çiziminde .....kâğıdı kullanılır.
2. Soğuk renkler mavi, ...ve mordur.
3. Baskı patına konulacak kimyasallar reçetedeki sıraya göre yüksek devirli bir ..... ile karıştırılarak ilave edilir.
4. ....uçlu rakleler, küçük ve ince kontürlü desenler için seçilebilir.
5. Baskıya hazırlanmış şablonlarla planlanan renkler değiştirilerek farklı renk kombinasyonlarıyla baskı yapılmasına .....denir.
6. Basılan ve fikse edilen mamullerin üzerinde bulunan kimyasal maddeleri uzaklaştırmak ve renk tonlarının son hâlini görebilmek için .....işlemine tabi tutulması gerekir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Desen
2	yumuşak
3	tonlama
4	turuncu

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Baskı patı
2	yapıştırıcı
3	rakle
4	Yuvarlak
5	en son

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	batik baskı
2	aynı
3	beyaz

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	resim
2	yeşil
3	mikser
4	Sivri
5	varyant hazırlama
6	yıkama

KAYNAKÇA

- PEKER Erdoğan, **Pekerteks Tekstil San. AŞ**, İstanbul, 2006.